

- прикладної спрямованості змісту, що забезпечується відповідністю навчального матеріалу процесу застосування математики на практиці (вивчення математичного факту розпочинається з аналізу прикладу з довілля, практичної ситуації чи задачі практичного змісту; далі – з'ясовується і обґрунтовується його суть, розв'язуються математичні задачі, нарешті – застосовується на практиці).

Доповнено зміст підручників та методичного посібника: спеціальними навчальними ситуаціями, які стимулюють самостійні відкриття учнями нових фактів; завданнями на виконання проєктів, задачами практичного змісту та з використанням у розв'язанні допоміжних елементів (безпосередньо не даних в умовах задач); методичним апаратом, зорієнтованим на етапи застосування математики на практиці.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВІДБОРУ ЗМІСТУ МАТЕМАТИКИ РІВНЯ СТАНДАРТУ

М. І. Бурда, докт. пед. наук, проф.

Забезпечення наступності з курсом математики 7–9 класів: поєднання логічної строгості і наочності; спільні підходи до введення величин; систематизація та узагальнення знань, розвиток набутих умінь і навичок; використання аналогій між стереометричними і планіметричними поняттями і властивостями.

Орієнтація на застосування математики. Передбачає: розширення внутрішньо предметних і між предметних логічних зв'язків курсу; виділення конкретних ситуацій, явищ, для опису яких використовуються математичні поняття й факти; застосування методу математичного моделювання (дає змогу розширити межі застосування математичних методів, зокрема у природничих і гуманітарних дисциплінах); вироблення вмінь досліджувати математичні моделі реальних процесів та проводити найпростіші обчислювальні експерименти із використанням інформаційних технологій; систематичне використання властивостей і графіків функцій для аналізу та опису реальних явищ, фізичних процесів, залежностей; збільшення частки прикладних текстових задач, задач на моделювання просторових форм за їх кількісними характеристиками.

Використання емпіричного досвіду учня, наочно-інтуїтивного підходу у навчанні математики. Включає: послаблення аксіоматичної лінії (дедукція і абстрактність матеріалу спирається на наочність і математичну інтуїцію учнів); орієнтацію на засвоєння оперативних знань (як діяти в конкретних ситуаціях, щоб досягти поставленої мети); використання конструктивного підходу до визначення понять (дає змогу усвідомити процес створення (побудови) відповідного математичного об'єкта).

Укрупнення навчального матеріалу: паралельне вивчення аналогічних понять, взаємно обернених тверджень; виділення типових конфігурацій малюнків, які використовуються при розв'язуванні задач по мірі вивчення матеріалу, груп задач із спільними чи аналогічними способами розв'язання; систематизація понять, властивостей, способів розв'язування задач (інфографіка, таблиці, графіки, діаграми, гістограми, схеми, класифікації), що покращуватиме розв'язування задач, зокрема практичного змісту.

Візуалізація навчальних текстів. Підтверджена ефективність використання при введенні понять, доведенні властивостей, розв'язуванні задач на доведення, сюжетних задач структурних граф-схем (моделюють дані, шукані, результати проміжних дій та зв'язки між даними і результатами дій, між співвідношеннями величин). Застосування здійснюється при поступовому переході від схеми аналізу до схеми плану розв'язання і від схеми плану розв'язання до схеми розв'язання. Використання структурних схем сприяє виробленню в учнів загального підходу до розв'язання задач.

ДИДАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПІДРУЧНИКА РІВНЯ СТАНДАРТУ ЯК ЗАСОБУ НАВЧАННЯ

Н. А. Тарасенкова, докт. пед. наук

До підручника як основного носія змісту навчання висуваються різноманітні вимоги, які зумовлені його дидактичними функціями в освітньому процесі. Насамперед, підручник має забезпечувати передавання змісту навчання у формі й обсязі, адекватних віковим можливостям учнів, а також створювати умови для його успішного відпрацювання школярами. Для забезпечення результатів навчання надзвичайно важливими є уміння вчителя дидактично опрацювати підручник.

Нами встановлено, що дидактичний аналіз підручника з математики передбачає кілька рівнів деталізації.

Перший рівень – *емоційна оцінка*. На цьому рівні акумулюються перші враження від побіжного перегляду підручника, його поверхового прочитання та інтуїтивного прогнозування вражень учнів від нього. Зрозуміло, що висновки про дидактичні особливості підручника, його переваги й недоліки на цьому рівні аналізу не можна вважати об'єктивними, оскільки тут превалюють емоції, а не прискіпливий і водночас дидактично виважений аналіз. На жаль, випадки, коли аналіз підручника обмежується лише емоційною оцінкою, не є рідкістю.

Другий рівень – *структурно-змістовий аналіз*. Тут важливими є принаймні два центри – навчальний текст окремого параграфа та